

Дело C-343/19

Преюдициално запитване

Дата на постъпване в Съда:

30 април 2019 г.

Запитваща юрисдикция:

Landesgericht Klagenfurt (Австрия)

Дата на акта за преюдициално запитване:

17 април 2019 г.

Ищец:

Verein für Konsumenteninformation

Ответник:

Volkswagen AG

ДЕЛО:

Ищец [...]

Verein für Konsumenteninformation

[...]

1060 Виена

[...]

Ответник [...]

Volkswagen AG [...]

38440 Волфсбург [...]

ГЕРМАНИЯ [...]

Относно:

3 611 806,00 EUR заедно с лихвите и съдебните разноски (други претенции — общ спор)

1. На основание на член 267 ДФЕС отправя следния преюдициален въпрос до Съда на Европейския съюз:

Трябва ли член 7, точка 2 от Регламент (ЕС) № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела да се тълкува в смисъл, че при обстоятелства като разглежданите в главното производство за „място, където е настъпило вредоносното събитие“, може да се приеме намиращото се в дадена държава членка място на настъпване на вредата, когато тази вреда се състои изключително от финансова загуба, която е пряка последица от действия на непозволено увреждане, извършени в друга държава членка?

2. Спира производството по дело 21 Cg 74/18v пред Landesgericht Klagenfurt (Областен съд Клагенфурт, Австрия) до произнасянето на Съда на Европейския съюз [...] по отправеното преюдициално запитване. [ориг. 2]

Мотиви:

I. Фактическа обстановка:

Организацията ищец (наричана по-нататък „ищецът“) е потребителска организация с общественополезна цел, учредена като сдружение съгласно австрийския Vereinsgesetz (Закон за сдруженията), със седалище във Виена, Австрия. Съгласно устава на ищеца задълженията му включват съдебна защита на права от гражданско-правен характер на потребители, които са му преотстъпили тези права за целите на съдебното производство. В производството по дело 21 Cg 74/18v пред Landesgericht Klagenfurt (Областен съд Клагенфурт) ищецът предявява срещу ответника (преотстъпените му) права на обезщетение на 574 купувачи на моторни превозни средства и иска да бъде установена отговорността на ответника за все още неподлежащите на количествено измерение вреди, настъпили от вграждането в закупените превозни средства на двигател, който не отговаря на разпоредбите на правото на Съюза.

Ответната страна (наричана по-нататък „ответникът“) е производител на моторни превозни средства, учреден като акционерно дружество съгласно германското право, със седалище във Волфсбург, Германия. Ответникът е вписан в Търговския регистър към Amtsgericht Braunschweig (Районен съд Брауншвайг, Германия) под номер HRB 100484.

II. Искания и доводи на страните:

Ищецът иска от ответника да му заплати сумата от 3 611 806,00 EUR заедно с лихвите и съдебните разноски, както и да се установи отговорността на ответника за всички вреди, който все още не подлежат на количествено измерение и/или ще възникнат в бъдеще.

Той основава искането за плащане на деликтни и квазиделиктни права на обезщетения и изтъква, че преди манипулациите с емисии от страна на VW да бъдат публично оповестени на 18 септември 2015 г., всички посочени в иска потребители са закупили в Австрия или от дистрибутори на автомобили, или от частен продавач (употребявани) превозни средства, всяко от които оборудвано с разработен от ответника двигател (EA 189). Тези двигатели били снабдени със забранени измервателно-коригиращи устройства по смисъла на Регламент (ЕО) № 715/2007 на Европейския парламент и на Съвета от 20 юни 2007 г. В резултат на инсталиран софтуер за манипулиране на изпитвателния стенд били изхвърляни „чисти емисии“, т.е. съответстващи на изискваните гранични стойности, докато при действителното използване на превозните средства, т.е. на пътя, на практика били отделяни вредни вещества в количества, многократно по-големи от изискваните гранични стойности.

Единствено благодарение на този софтуер за манипулиране ответникът имал възможност да получи типово одобрение, съответстващо на изискванията на ЕС, за превозни средства с двигател EA 189. Разпоредбите на **[ориг. 3]** посочения регламент имат защитаващ индивидуалните права характер, тъй като за всяко от превозните средства, пуснати в продажба от ответника, следвало да се издава потвърждение за съответствие по смисъла на Регламент (ЕС) № 168/2013 на Европейския парламент и Съвета от 15 януари 2013 година относно одобряването и надзора на пазара на дву-, три- и четириколесни превозни средства, което освен това било необходимо да се връчи на купувача.

Понесените от собствениците на превозни средства вреди се състоят в това, че ако са знаели за твърдяната манипулация те или изобщо нямало да купят превозните средства, или щели да ги купят на 30 % по-ниска цена. От самото начало съответните превозни средства били с недостатъци и поради това стойността им била значително по-ниска от твърдяната от ответника и от тази, която собствениците на превозни средства приели. Пазарната стойност, а следователно и покупната цена на манипулирано превозно средство били значително под действително платената покупна цена. Разликата представлявала подлежащи на обезщетение вреди, причинени от накърняване на оправдани правни очаквания. При условията на евентуалност ищецът основава искането си на обстоятелството, че на автомобилния пазар и на пазара за употребявани автомобили стойността на дадено манипулирано превозно средство е значително по-ниска в сравнение с тази на превозно средство, което не е манипулирано.

По отношение на установителния иск ищецът изтъква, че вредите за собствениците на превозните средства ще се увеличават все повече поради увеличената консумация на гориво, не добрия пробег или мощност на двигателя и/или по-високото износване. Очаквало се също допълнително понижаване на пазарната стойност на превозните средства, засегнати от твърдяната манипулация. Освен това съществувала опасност от други вреди, като например забрана за управление на засегнатите превозни средства или отнемане на разрешението. Тези вреди още не подлежали на количествено измерение или още не били възникнали.

По отношение на международната компетентност на сезирания съд ищецът се позовава на член 7, точка 2 от Регламент (ЕС) № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 12 относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (наричан по-нататък „Регламент (ЕС) № 1215/2012“). Сключването на договора за покупка, плащането на покупната цена и предаването или доставката на превозните средства във всеки от случаите се осъществили в района на сезирания съд. В настоящия случай не ставало въпрос за само последващи вреди, а за първоначални вреди, обосноваващи компетентността. Те настъпили във вид на намаляване на имуществото на потребителите, най-рано с покупката и предаването на превозните средства на мястото на предаване, следователно в района на сезирания съд. На това място противоправното поведение на ответника за първи път е оказало въздействие и е имало преки неблагоприятни последици по отношение на потребителите.

Ответникът иска да се отхвърлят исканията на ищеца и оспорва международната компетентност на сезирания съд съгласно член 7, точка 2 от Регламент (ЕС) № 1215/2012. [ориг. 4]

III. Производството до този момент:

Запитващата юрисдикция връчва иска на ответника и му разпорежда да представи писмен отговор. В него ответникът повдига възражение за липса на международна компетентност, по което понастоящем трябва да се произнесе запитващата юрисдикция.

Правен анализ

IV. Правото на Съюза:

Релевантните разпоредби от Регламент (ЕС) № 1215/2012 гласят:

„[...] ГЛАВА II

КОМПЕТЕНТНОСТ

РАЗДЕЛ 1

Общи разпоредби

Член 4

1. При условията на настоящия регламент, искиве срещу лицата, които имат местоживеене в държава членка, независимо от тяхното гражданство, се предявяват пред съдилищата на тази държава членка.

[...]

РАЗДЕЛ 2

Специална компетентност Член 7

Срещу лице, които има местоживеене в държава членка, могат да бъдат предявявани искиве в друга държава членка:

[...] 2) по дела относно непозволено увреждане, деликт или квазиделикт — в съдилищата на мястото, където е настъпило или може да настъпи вредоносното събитие; [...]"

V. По преюдициалния въпрос:

[ориг. 5] Съгласно член 66, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1215/2012 настоящият регламент се прилага по отношение на съдебни производства, образувани на или след 10 януари 2015 г. Ищецът предявява иска пред Landesgericht Klagenfurt на 6 септември 2018 г., поради което по отношение на образуваното производство е приложим Регламент (ЕС) № 1215/2012.

По дело *Bier* (решение от 30 ноември 1976 г., *Bier*, 21/76) Съдът постановява, че съгласно член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001 (понастоящем член 7, точка 2 от Регламент (ЕС) № 1215/2012) компетентността по дела за непозволено увреждане може да бъде установена по избор на ищеца както по мястото на пораждащото вредата събитие, така и по мястото на настъпването ѝ.

Място на пораждащото вредата събитие е мястото на вредоносното събитие, т.е. всяко място, където изцяло или отчасти е извършено посочено в член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001 деяние, респ. където е настъпило вредоносното събитие. **Мястото на настъпване** е мястото, където са настъпили увреждащите за засегнатите лица последици от причинилото вредата събитие, за което се търси отговорност. При имуществени вреди, предизвикани от деликт, като място, където е настъпило вредоносното събитие, може да се разбира и мястото, на което е настъпило намаляване на

имуществото, при което от значение за обосноваването на компетентността е само мястото на настъпване на първоначалната вреда, а не мястото на настъпване на всички последващи вреди.

Съгласно практиката на Съда мястото на настъпване на вредата може да се разглежда единствено „като указващо мястото, където причинилото вредата събитие, за което се търси отговорност, е имало преки неблагоприятни последици по отношение на непосредствено пострадалото от него лице“ (решение от 11 януари 1990 г., *Dumez France SA*, C-220/88, EU:C:1990:8, т. 20). Освен това в същото решение, а и в много други, Съдът уточнява, че компетентността по дела за непозволено увреждане представлява изключение от общото правило за компетентност на съдилищата в държавата по местоживеенето на ответника. Тази специална компетентност основава на наличието на особено тясна връзка между спора и съдилищата, като тези в държавата по местоживеенето на ответника, която обосновава предоставянето на компетентност на тези съдилища за целите на доброто правораздаване и надлежната организация на процеса. Една от целите на Регламент (ЕО) № 1215/2012 е да се предотврати увеличаването на компетентните съдилища, което води до нарастване на риска от противоречиви решенията (решение от 11 януари 1990 г., *Dunmez France SA*, C-220/88, EU:C:1990:8, т.17 и 18).

По дело *Antonio Marinari* Съдът подчертава, че компетентността по дела за непозволено увреждане съгласно Регламент (ЕО) № 44/2001 не може да се тълкува разширително, така че да обхване всяко място, на което могат да бъдат усетени неблагоприятните последици от събитие, което вече е причинило вреда, действително [ориг. 6] настъпила на друго място. Следователно понятието „място, където е настъпило или може да настъпи вредоносното събитие“, не може да бъде тълкувано като включващо мястото, където пострадалото лице твърди, че е понесло имуществена вреда, до която е довела първоначална вреда, настъпила и понесена от него в друга държава (решение от 19 септември 1995 г., *Antonio Marinari*, C-364/93, EU:C:1995:289, т. 14 и 15).

От цитираната съдебна практика запитващата юрисдикция прави извода, че пострадалото лице може да се позове на компетентността по дела за непозволено увреждане само ако изтъкне първоначалната вреда, а не само последващи вреди.

В разглеждания случай ищецът твърди, че предявените от него претенции се отнасят до първоначални вреди, които са възникнали за собствениците на превозните средства с покупката и предаването на превозните средства с понижена стойност в мястото на предаване. Едва тогава противоправното поведение на ответника е породило преки неблагоприятни последици за потребителите.

Според съда обаче първоначална вреда представлява твърденият от ищеца софтуер за манипулиране, инсталиран в двигател EA 189, тъй като чрез инсталирането на двигател, който не съответства на Регламент (ЕО) № 715/2007, превозното средство е било обременено с недостатък, който (впоследствие) оказва намаляващо стойността на превозното средство въздействие. Според сезирания съд твърдените от ищеца вреди вследствие на намаляването на стойността представляват последващи вреди в резултат на обремененото с недостатък превозно средство.

Предмет на иска са права на купувачите, закупили нови или употребявани превозни средства или от дистрибуторите на автомобили, или от частни продавачи. Ако се приеме доводът на ищеца, че вредите се проявяват в покупката на превозните средства, следователно в самите превозни средства, запитващата юрисдикция смята, че възниква въпросът дали твърдените според доводите на ищеца първоначални вреди не трябва да са настъпили още при съответните първи купувачи, респ. в разглеждания случай — при оторизирания търговец или официалния вносител на превозните средства. Ако се потвърди настъпването на първоначалните вреди при съответния пръв купувач, вредите, настъпили евентуално за всички последващи купувачи, би следвало да се квалифицират само като последващи вреди.

Всъщност съгласно постановеното по дело *Marinagi* решение на Съда понятието „място, където е настъпило вредоносното събитие“, не може да бъде тълкувано като включващо мястото, където пострадалото лице твърди, че е понесло имуществена вреда, до която е довела първоначална вреда, настъпила и понесена от него в друга държава. Поради това наличието само на последващи вреди [ориг. 7] не е определящо за обосноваването на компетентността.

Въпреки това настоящата хипотеза се различава от дело *Marinagi* по това, че във въпросното дело първоначалните вреди за ищеца са настъпили в една държава членка, а впоследствие той е искал да се позове на последващи вреди, за които се твърди, че са настъпили в друга държава членка. Доводите на ищеца в конкретния случай целят да докажат, че до закупуването и предаването на превозните средства и преди оповестяването на твърдяната манипулация собствениците на превозни средства изобщо не са могли да претърпят каквито и да било вреди, а следователно, и за разлика от дело *Marinagi*, никакви първоначални вреди.

Освен въпросът за първоначалните и последващите вреди обаче според запитващата юрисдикция се поставя и въпросът дали може да се установи компетентност съгласно член 7, точка 2 от Регламент (ЕС) № 1215/2012 по отношение на чисто имуществени вреди вследствие на противоправно действие.

По отношение на мястото на настъпване в случай на чисто имуществени вреди в дело *Rudolf Kronhofer* Съдът е приел, че изразът „мястото, където

е настъпило вредоносното събитие“, не се отнася до местоживеенето на ищеца — като мястото, където се намира „центърът на неговите имуществени интереси“ — само защото същият е претърпял там имуществена вреда, произтичаща от загубата на част от неговото имущество, настъпила и претърпяна в друга държава членка (решение от 10 юни 2004 г., Rudolf Kronhofer, C-168/02, EU:C:2004:364, т. 21). Като се препраща към решението по дело Marinari (решение от 19 септември 1995 г., Antonio Marinari, C-364/93, EU:C:1995:289 т. 14) се подчертава, че съгласно практиката на Съда изразът „мястото, където е настъпило вредоносното събитие“, не може да се тълкува разширително, така че да обхване всяко място, на което могат да бъдат усетени неблагоприятните последици от събитие, което вече е причинило вреда, действително настъпила на друго място. От друга страна, преценката кой е компетентният съд ще зависи от несигурни обстоятелства като мястото, където се намира „центърът на имуществени интереси“ на увреденото лице, и така би противоречала на целта за укрепване на правната защита на лицата, установени в Общността, която, като позволява на ищеца лесно да определи юрисдикцията, която може да сезира, а на ответника — разумно да предвиди пред коя юрисдикция може да бъде призван, е една от целите на [Брюкселската] конвенция. Освен това подобно тълкуване би довело в повечето случаи до това да се признае компетентност на съдилищата по местоживеенето на ищеца, което — извън изрично предвидените хипотези — противоречи на Конвенцията (решение от 10 юни 2004 г., Rudolf Kronhofer, C-168/02, EU:C:2004:364, т. 19 и 20).

По дело Harald Kolassa Съдът отново постановява, че обстоятелството, че ищецът търпи финансови последици, [ориг. 8] само по себе си не обосновава предоставянето на компетентност на съдилищата по неговото местоживеене, ако и вредоносното събитие, и вредите са настъпили на територията на друга държава членка. Подобно предоставяне на компетентност обаче е обосновано, когато местоживеенето на ищеца действително е мястото на настъпване на вредоносното събитие или на материализиране на вредата (решение от 28 януари 2015 г., Harald Kolassa, C-375/13, ECLI:EU:C:2015:37, т. 49 и 50).

Като се вземат предвид доводите на ищеца и цитираната практика на Съда настъпването на вредата на пръв поглед би трябвало да е в Австрия, тъй като тук вредата се е материализирала за първи път и е породила последици за съответните собственици на превозни средства. Това би означавало, че е налице място на настъпване по смисъла на член 7, точка 2 от Регламент (ЕС) № 1215/2012.

В постановеното малко по-късно решение по дело Universal Music International Holding BV обаче Съдът посочва, че при чисто имуществени вреди не следва да се изхожда от отделен факт и отбелязва, че чисто имуществената вреда, настъпила (в главното производство) директно в банковата сметка на ищеца, не би могла сама по себе си да бъде

квалифицирана като релевантен критерий за привързване по смисъла на (настоящия) член 7, точка 2 от Регламент (ЕС) № 1215/2012. Ищецът би могъл на основание на чисто имуществена вреда да предяви иск пред съда по мястото на настъпването и само ако останалите конкретни обстоятелства по случая също обуславят предоставянето на компетентност на този съд (решение от 16 юни 2016 г., Universal Music International Holding BV, C-12/15, EU:C:2016:449, т. 38 и 39)

Накрая, в дело Helga Löber Съдът потвърждава отчитането на конкретните обстоятелства при предоставянето на компетентност на съдилища извън юрисдикцията на ответника (решение от 12 септември 2018 г., Helga Löber, C-304/17, EU:C:2018:701, т. 29 и 31)

Поради това запитващата юрисдикция има съмнения дали в конкретния случай само покупката от австрийски търговци на превозни средства и предаването на превозните средства в Австрия сами по себе си са достатъчни, за да обосноват компетентността на австрийските съдилища по смисъла на член 7, точка 2 от Регламент (ЕС) № 1215/2012. Ако при преценката на мястото на настъпване по смисъла на член 7, точка 2 от Регламент (ЕС) № 1215/2012 не се изхожда само от мястото на сключването на договора и предаването на превозните средства в Австрия, а съобразно цитираната практика на Съда се взимат предвид „другите конкретни обстоятелства при предоставянето на компетентност на съдилища“, трябва да се отбележи следното: **[ориг. 9]**

Упрекът на ищеца по същество се състои в това, че ответникът е въвеждал в заблуждение, че произведените от него двигатели са в съответствие с правото на Съюза, с което е нанесъл вреди на собствениците на превозни средства, състоящи се в изначално намалена стойност на превозните средства. Твърдяното от ищеца противоправно поведение на ответника е установено в Германия. От фактическа страна всички претенции засягат винаги едно и също неправомерно действие, състояло се в Германия, за което ответникът е упрекван. Ето защо се поставя въпросът дали в светлината на фактите и доказателствата германските съдилища по седалището на ответника обективно не биха били по-подходящи да разгледат твърдените права. Самото обстоятелство къде в Австрия (или в Европа) е закупено и предадено дадено превозно средство действително не е от значение при разглеждането на въпросите, релевантни за предявените права. Всички сезирани съдилища следва да изяснят едни и същи въпроси: Извършил ли е ответникът твърдените от ищеца заблуждаващи действия? Съответства ли двигател ЕА 189 на изискванията на правото на Съюза? Оказват ли влияние върху стойността на оборудваните с двигателя превозни средства действията или бездействията на ответника? В този контекст следва да се приеме, че голяма част от релевантните в разглеждания случай конкретни доказателства и свидетелски показания се намират в Германия. Дори въпросът дали поради твърдените манипулации превозните средства са били обезценени в Австрия би могъл да бъде разгледан в Германия, както и

в Австрия. Твърдяното в иска понижаване на стойността се основава на процентно изчисление, така че не е необходима експертиза за всяко отделно превозно средство. Освен това изтъкнатото от ищеца типово одобрение, съответстващо на изискванията на ЕС, не било издадено в Австрия и поради това не би следвало да бъде отнето в Австрия.

Ако съображенията, изложени по дело Universal Music, се приложат и в настоящия случай, мястото на настъпване би било в Германия: В дело Universal Music имуществените вреди за ищеца са се материализирали чрез превода на парични средства в Нидерландия от му банковата сметка. Въпреки това Съдът на ЕС не е потвърдил мястото на настъпване в Нидерландия, тъй като за целите на доброто правораздаване и надлежната организация на процеса е било обосновано предоставянето на компетентност на чешките съдилища. В настоящия случай съгласно доводите на ищеца вредите действително са се материализирали в Австрия с покупката и предаването на превозните средства, оборудвани с предполагаемия манипулиран двигател, но според твърденията в иска изтъкнатите вреди следва да се изведат от комплекс от фактически обстоятелства, случили се в Германия. Поради това от гледна точка на надлежната организация на процеса, по-специално на близостта на предмета на спора и улесненото събиране на доказателства, и в настоящия случай германските съдилища обективно биха били по-подходящи да преценят кой носи отговорността за твърдените вреди. **[ориг. 10]**

Ако по въпроса за компетентността се изхожда, както настояща ищецът, от мястото на покупката и предаването на превозните средства на крайните клиенти, между които и купувачи на употребявани автомобили, за ответника възникват и съмнения относно предвидимостта на компетентния съд.

Накрая, запитващата юрисдикция има съмнения и дали потвърждаването на международната компетентност на австрийските съдилища би било съвместимо с изискването съгласно практиката на Съда за тясно тълкуване на правилата за специална компетентност в Регламент (ЕО) № 44/2001 (вж. например решения от 16 юни 2016 г., Universal Music International Holding BV, C-12/15, EU:C:2016:449, т. 25 и от 12 септември 2018 г., Helga Löber, C-304/17, EU:C:2018:701, т. 17)

По отношение на компетентността на австрийските съдилища обаче би могло да се твърди, че едно от (много) изтъкнати от ищеца деликтни правни основания се отнася до отговорността в резултат на умишлено въвеждане в заблуждение съгласно член 874 от ABGB (Граждански кодекс). За да изясни съществуването на това право, запитващата юрисдикция следва да провери дали отделните засегнати собственици на превозни средства — чиито права са предявени от ищеца — действително са били заблудени и дали твърдените вреди са резултат от действията на ответника. Следователно разпит на засегнатите собственици на превозни средства би бил неизбежен. Международната компетентност на запитващата

юрисдикция обаче не може да бъде обоснована единствено с обстоятелството, че даден съд трябва да разпита свидетели, чието местоживее е в Австрия, без да са налице други критерии за привързване в полза на компетентност на съда по мястото на настъпване съгласно член 7, точка 2 от Регламент (ЕС) № 1215/2012. Дори само поради целта на сдружението на ищеца не бива да се пренебрегва обстоятелството, че зад доводите за наличие на място на настъпване в Австрия по смисъла на член 7, точка 2 от Регламент (ЕС) № 1215/2012 стоят разбираеми интереси за защита на потребителите. Според запитващата юрисдикция обаче те не следва да бъдат взети предвид при преценката на международната компетентност. Така например по дело *Andreas Kainz* (решение от 16 януари 2014 г., *Andreas Kainz AG*, C-45/13, т. 31) Съдът подчертава, че член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001 (съответстващ на член 7, точка 2 от Регламент (ЕС) № 1215/2012) няма конкретно за цел да предостави засилена защита на по-слабата страна.

Процесуалноправни въпроси:

Поради обстоятелството, че правилното прилагане на правото на Съюза е от решаващо значение за постановяването на решението, на запитващата юрисдикция относно международната компетентност, се поставя горният преюдициален въпрос.

До произнасянето на решението на Съда на Европейския съюз производството пред запитващата юрисдикция е спряно. **[ориг. 11]**

Landesgericht Klagenfurt (Австрия), отделение 21

Клагенфурт, 17 април 2019 г.

[...]